

Tupakoimaton KYS

Toimenpideohjelma 2016

Laatija: Tupakoimaton KYS -työryhmä

Versionumero: 1.1

Päivämäärä: 6.4.2016

Hyväksyjä: Kuntayhtymän johtoryhmä

Sisällys

Johdanto.....	3
1. Hallinnon sitoutuminen.....	5
2. Tiedotus	6
3. Koulutus	7
4. Tupakoitsijoiden tunnistaminen, diagnoosi ja vieroitushoidot.....	7
5. Savuton ympäristö	8
6. Terveellinen työpaikka	8
7. Yhteisön sitouttaminen.....	9
8. Seuranta ja arviointi	9
Lähteet	10

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUOLIKUNTA
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
Kuopio

SÄDESIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

Johdanto

Tupakoinnista johtuva nikotiiniriippuvuus on sairaus, joka johtaa lisääntyneeseen kuolleisuuteen ja sairastavuuteen. Potilailla ja Kuopion yliopistollisen sairaalan työntekijöillä on oikeus savuttomaan hoito- ja työympäristöön. KYS julistautui savuttomaksi sairaalaksi vuonna 1991 ja kuntayhtymän hallitus on kieltänyt KYSin henkilöstöltä 1.3.2005 alkaen tupakoinnin työaikana. Tupakoimattomuus tarkoittaa kaikkien tupakkatuotteiden käyttöä sisältäen nuuskan ja sähkötupakan. Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri on hyväksytty Suomen terveyttä edistävät sairaalat ry:n ja sen yhteydessä toimivan Suomen savuton sairaala – verkoston jäseneksi vuonna 2012.

Tupakointi aiheuttaa Suomessa vuosittain 5000–6000 kuolemaa (STM 2009) ja aiheuttaa yhteiskunnalle arvioilta noin 290-294 miljoonan euron välittömät kustannukset (Vähänen 2015). Suomalaisista 16-64 –vuotiaista tupakoitsijoita on 16 %, heistä 56 % haluaisi lopettaa (THL 2013). Tutkimusten mukaan vakava terveyttä uhkaava tilanne on otollinen aika onnistuneelle tupakkavieroitukselle. Sairaalahoidon aikana aloitettu ja vähintään kuukausi kotiuttamisen jälkeen jatkuva vieroitus on todettu vaikuttavaksi keinoksi edistää terveyttä (Käypä hoito 2012, Rigotti ym. 2012, King ym. 2013, Berndt ym. 2012). Preoperatiivinen tupakasta vieroitus vähentää leikkauskomplikaatioita ja auttaa pysyvään tupakoimattomuuteen, lisäksi leikkaukseen tulevalle potilaalla on tavallisesti suurempi motivaatio tupakoinnin lopettamiseen (Käypä hoito 2012, Nayan ym. 2013, Thomsen ym. 2014).

Vieroitusklonikoiden hoitotulokset ovat parempia kuin perusterveydenhuollon, jokaisessa keskussairaala-tasoisessa sairaalassa tulisikin olla tupakasta vieroituksen yksikkö (Käypä hoito 2012). KYSissä suhtaudutaan vakavasti tupakointiin, organisaatio on tunnistanut vastuunsa ja merkittävän asemansa tupakoimattomuuden edistämisessä. Tupakoimaton sairaala –työryhmä on asettanut tavoitteeksi itsenäisen tupakkavieroitusyksikön perustamisen, johon keskitetään syväosaaminen tupakoinnin patofysiologiasta ja tupakointiin liittyvistä kulttuurisista ja sosiaalisista merkityksistä. Sairaanhoitajien toteuttama tupakkavieroitus on vaikuttavampaa silloin kun osaaminen on keskitetty (Rice ym. 2013). Tavoitteena on, että yksikkö hallitsee parhaan mahdollisen näyttöön perustuvan tiedon vaikuttaviin vieroitusmenetelmiin, toteuttaa keskitetysti tupakoimattomana leikkaukseen –mallia ja koordinoi saira-

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUIRIN KY
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
Kuopio

SÄDESIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

Elina Turunen/
Tupakoimaton KYS -työryhmä

31.3.2016

lan tupakoimattomuusverkoston toimintaa, vastaa kouluttamisesta, konsultoinnista sekä alueellisesta verkostotyöstä.

Tämä toimenpideohjelma on laadittu Tupakoimaton sairaala –työryhmän toimesta ENSH-Global Network for Tobacco Free Health Care Services (2016) kriteerien mukaisesti. Toimenpideohjelman myötä KYS sitoutuu tupakoimattomuuden edistämistyöhön organisaation sisällä ja toiminta-alueellaan. KYS osallistuu maailman terveysjärjestö WHO:n tavoitteeseen tupakoinnin 30 prosentin laskusta vuoteen 2025 mennessä ja kansallisen Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen asettamaan Savuton Suomi 2040 tavoitteeseen, mikä tarkoittaa, että vuonna 2040 alle kaksi prosenttia suomalaisista tupakoi (Heloma ym. 2015).

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUOLIKUNTA
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
Kuopio

SÄDESIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

Elina Turunen/
Tupakoimaton KYS -työryhmä

31.3.2016

1. Hallinnon sitoutuminen

Kuopion yliopistollisen sairaalan johto on sitoutunut edistämään henkilökunnan ja potilaiden tupakoimattomuutta sekä kehittämään toimintamalleja sen tukemiseksi.

Johtajaylilääkäri on nimennyt 24.2.2016 Tupakoimaton sairaala -työryhmän, jonka tehtävänä on valvoa, seurata ja edistää savuttoman organisaation toimintaperiaatteiden toteutumista, hallinnoida organisaation yhteisiä tupakoimattomuuden edistämiseen liittyviä toimintaohjeita sekä vastata tiedottamisesta ja vuosittaisesta seurannasta.

Työryhmän jäsenet ovat: johtajaylilääkäri Jorma Penttinen (pj), erikoislääkäri Anne Laatikainen, erikoislääkäri Henry Blomster, sairaanhoitaja Päivi Siimes, sairaanhoitaja Merja Hukkanen, työterveyslääkäri Leena Kiiski, työsuojeluvaltuutettu Ilpo Tauriainen, kiinteistösihteeri Pirjo Sorjonen, turvallisuuspäällikkö Olli Siitonen, projektikoordinaattori Elina Turunen.

Tupakoimattomuuden tukemiseksi on laadittu hallinnollinen ohje (OHJE-2013-01787), jossa henkilökunnan tupakointi kielletään työaikana, määritellään esimiesten vastuu tupakoimattomuuden valvonnassa, kielletään tupakointi kaikissa sisätiloissa ja määritellään sekä henkilökunnan että johdon vastuut tupakoimattomuuden edistämässä. Hoitokertomuksen sisällön kirjaamishojeen (OHJE-2013-03331) perusteella henkilökunnan on kysyttävä jokaiselta potilaalta tupakoinnista ja tehtävä tupakoiville potilaille Fagerströmin nikotiini-riippuvuustesti.

KYSin tupakoimattomuuden edistämistyötä ohjaavat:

Tupakkalaki 693/1976

Käypä hoito, Tupakkariippuvuus ja tupakasta vieroitus 2012.

Sosiaali- ja terveysministeriön tupakkapoliittinen toimenpideohjelma - Tie savuttomaan Suomeen 2014.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos – Savuton Suomi 2040.

OHJE-2013-01787

OHJE-2013-03331

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUOLIKUNTA
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
Kuopio

SÄDESIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

2. Tiedotus

Tupakoimaton sairaala – työryhmä vastaa sairaalan käytäntöjen tiedottamisesta henkilökunnalle, potilaille, heidän läheisilleen sekä sairaanhoitopiirin asukkaille.

Työryhmä valmistelee, ja sairaalan johto hyväksyy toimintaohjeet yksiköille, joiden esmiesten vastuulla on tiedottaa käytännöistä koko henkilökunnalle ja seurata niiden toteutumista. Sisäisessä viestinnässä hyödynnetään sairaalan Syke-intranettiä.

Potilaita tiedotetaan sairaalan tupakoimattomuuden edistämisen käytännöistä ja mahdollisuudesta tukeen vieroittumisessa kaikille potilaille kutsun mukana lähetettävässä potilasoppaassa. Leikkaukseen tuleville tupakoiville potilaille lähetetään lisäksi kirje, jossa kerrotaan tupakoinnin lopettamisen merkityksestä ja hyödyistä ennen toimenpidettä, ja kerrotaan miten ja mistä saa tukea lopettamiseen. Sairaalassaolon aikana potilaita tuetaan tupakoimattomuuteen.

KYSin internetsivuilta löytyy potilaille ja heidän omaisilleen tarkoitettua tietoa tupakoinnin lopettamisen edistämiseen liittyen. Sairaalan seinillä on tupakoimattomuuden edistämiseen tarkoitettuja julisteita, joita on kiinnitetty myös sairaala-alueella ulkona sijaitseviin tupakointipisteisiin.

Sairaalan ulkoinen viestintä tapahtuu tiedottein yhteistyössä viestintäyksikön kanssa.

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUIRIN KY
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
Kuopio

SÄDESIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

3. Koulutus

Tupakoimaton sairaala –työryhmä huolehtii henkilökunnalle tarjottavasta vuosittaisesta tupakoimattomuuden edistämisen koulutuksesta. Koulutusten järjestäminen tapahtuu yhteistyössä KYSin koulutuspalveluiden, sekä muiden mahdollisten tahojen, kuten kolmannen sektorin kanssa.

Työryhmä tuottaa materiaalia kaikkien KYSin uusien työntekijöiden yleisperehdytykseen.

4. Tupakoitsijoiden tunnistaminen, diagnoosi ja vieroitushoidot

Henkilökunnan tehtävänä kaikilla erikoisaloilla on tunnistaa potilaan nikotiiniriippuvuus sekä auttaa ja kannustaa häntä vieroituksessa. Tarvittaessa lääkäri kirjaa tupakkadiagnoosin ja määrää lääkeshoidon aloittamisesta. Jokaista tupakoivaa potilasta kannustetaan tupakoinnin lopettamiseen ja tarjotaan vieroitustuotteita, jotka ovat potilaille ilmaisia sairaalahoidon aikana. Hoitosuunnitelmaan tulee potilaan kanssa yhteistyössä todeta ja kirjata vieroituksen tavoitteet, toteutus ja seuranta. KYSissä on käytössä sähköinen Fagerstömin nikotiiniriippuvuustesti.

Tupakoivat leikkaukseen tulevat potilaat tunnistetaan heti leikkauspäätöksen yhteydessä, jonka jälkeen aloitetaan aktiivinen tupakasta vieroitus. Tarvittaessa anestesiaprepoliklinikalla suunnitellaan potilaan nikotiinikorvaushoito leikkauksen ajalle.

Yksikön esimiehillä on velvollisuus seurata ja tarvittaessa puuttua henkilökunnan tupakointiin sekä kannustaa ja edistää tupakoimattomuutta. Henkilökunnalla on mahdollisuus käyttää työterveyshuollon palveluita tupakasta vieroituksessa.

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUOLIKUNTA
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijolaaksontie 2
Kuopio

SÄDESIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPIO
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

5. Savuton ympäristö

Tupakointi on kielletty kaikissa sisätiloissa, eikä sairaala-alueella myydä tupakkatuotteita.

Potilaille sekä heidän omaisilleen ja saattajilleen tupakointi on sallittu ainoastaan siihen merkityillä tupakointipaikoissa, jotka ovat merkitty selkeästi sairaala-alueen karttaan ja ovat helposti löydettävissä. Tupakointipisteet on sijoitettu riittävän kauaksi ulko-ovista ja ilmastointikanavista, jolloin savu ei pääse kulkeutumaan sairaalan sisätiloihin. Henkilökunta ei kuljeta potilasta tupakoimaan.

Työntekijät eivät saa tupakoida työajalla sairaalan tiloissa eivätkä sairaalan välittömässä läheisyydessä piha-alueilla.

6. Terveellinen työpaikka

Työturvallisuuslain ja sen perusteella annettujen säännösten nojalla työntekijät on suojattava tupakan savulta. Työterveyshuolto tukee henkilökuntaa tupakoinnin lopettamisessa. Uusia työntekijöitä rekrytoidessa informoidaan tupakoimattomasta organisaatiosta ja työhaastattelussa kysytään mahdollisuudesta sitoutua organisaation tupakoimattomuuden periaatteisiin.

Esimiehet vastaavat työajan tarkoituksenmukaisesta käytöstä ja siitä, ettei henkilöstö tupakoi työajalla. Jos työntekijä toistuvasti tupakoi työaikanaan, seuraa siitä ensi vaiheessa suullinen huomautus ja tarvittaessa kirjallinen varoitus.

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUIRIN KY
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
Kuopio

SÄDESIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

7. Yhteisön sitouttaminen

KYS tekee näkyvästi yhteistyötä tupakoimattomuuden edistämässä perusterveydenhuollon ja kolmannen sektorin kanssa, sekä osallistuu kansalliseen ja kansainväliseen verkostotyöhön.

KYS tiedottaa tupakoimaton sairaala –prosessin etenemisestä organisaation sisällä sekä julkisesti hyödyntäen internetiä sekä esimerkiksi sanomalehtiä.

8. Seuranta ja arviointi

Tupakoimaton sairaala -työryhmä nimeää sopivan tahon seuraamaan Fagerströmin nikotiiniriippuvuustestin käyttöä pistotarkastuksin tai seurantajaksoilla. Työryhmä huolehtii, että potilaspalautejärjestelmän kautta annetut tupakointiin liittyvät palautteet käsitellään työryhmässä.

Työryhmä toimii asiantuntijana ja johdon tukena tupakoimattomuuden edistämässä, järjestää työterveyshuollon kanssa henkilökunnan tupakointia selvittävän kyselyn sekä toteuttaa sisäisen auditoinnin joka toinen vuosi. Työryhmä arvioi kyselyn tuloksia ja tekee niistä yhteenvedon.

Työryhmä kokoaa ja välittää tupakointiin liittyvää uutta tietoa ja voi tehdä ehdotuksia tupakoimattomuuden edistämiseksi.

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUIRIN KY
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
Kuopio

SÄDESIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

Lähteet

Berndt ym. 2012. Effective of a telephone delivered and a face-to-face delivered counseling intervention for smoking cessation in patients with coronary heart disease: a 6 month follow-up. Journal of Behavioral Medicine. 37. 709-724.

ENSH-Global Network for Tobacco Free Health Care Services. 2016. (Viitattu 31.3.2016).

<http://www.ensh.org/>

Heloma A, Ruokolainen O, Jousilahti P. WHO:n tavoite tupakoinnin vähentämisessä voidaan saavuttaa – kansallinen tavoite Savuton Suomi 2040 vaatii tehostettuja toimia. Tutkimuksesta tiiviisti 10/2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125825/URN_ISBN_978-952-302-460-1.pdf?sequence=1

King ym. 2013. Patient-reported recall of smoking cessation interventions from a health professional. Preventive Medicine. 57. 715-717

Käypä hoito. 2012. Tupakkariippuvuus ja tupakasta vieroitus.

<http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=hoi40020>

Nayan ym. 2013. Smoking cessation interventions and cessation rates in the oncology population: An updated systematic review and meta-analysis. Otolaryngology-Head and Neck Surgery. 149 (2). 200-211.

OHJE-2013-01787. Tupakoimattomuus Kuopion yliopistollisessa sairaalassa.

OHJE-2013-03331. Hoitokertomuksen sisällön kirjaamisohje.

STM. 2009. Tupakkapoliittisia lakimuutoksia valmistelevalle työryhmän loppu- ja väliraportit. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:15.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112449/URN%3ANBN%3Afi-fe201504226037.pdf?sequence=1>

Sosiaali- ja terveysministeriön tupakkapoliittinen toimenpideohjelma - Tie savuttomaan Suomeen 2014. <https://www.julkari.fi/handle/10024/116262>

Rice ym. 2013. Nursing interventions for smoking cessation. The Cochrane Library. Issue 8.

Rigotti ym. 2012. Interventions for smoking cessation in hospitalized patients. The Cochrane Library. Issue 5.

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUOLIKKUN
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
Kuopio

SÄDESIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3

Elina Turunen/
Tupakoimaton KYS -työryhmä

31.3.2016

Thomsen ym. 2014. Interventions for preoperative smoking cessation. The Cochrane Library. Issue 3. 4.

Tupakkalaki 693/1976. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1976/19760693>

Vähänen M. 2015. Tupakoinnin yhteiskunnalliset kustannukset ja niiden arviointimenetelmät. Raportti 15/2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Laskutusosoite

POHJOIS-SAVON
SAIRAANHOITOPUIRIN KY
PL 900
70029 KYS

Posti- ja käyntiosoite

PUIJON SAIRAALA
KAARISAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Puijonlaaksontie 2
Kuopio

SÄDESAIRAALA
PL 100
70029 KYS
Kelkkailijantie 7
Kuopio

ALAVAN SAIRAALA
PL 200
70029 KYS
Kaartokatu 9
Kuopio

JULKULAN SAIRAALA
PL 300
70029 KYS
Puijonsarventie 60
Kuopio

KUOPION
PSYKIATRIAN KESKUS
PL 400
70029 KYS
Kotkankallionkatu 14
Kuopio

Vaihde (017) 173 311
etunimi.sukunimi@kuh.fi
Y-tunnus 0171495-3